

DERS ÖZETİ • KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE ÜLKELER

Ülkelerin Bölgesel ve Küresel Ölçekte Doğal Kaynak Potansiyeli

Doğal kaynak potansiyeli, bir ülkenin sahip olduğu kaynakların **miktarı, çeşitliliği ve ekonomik değeridir**. Bu potansiyel ülkeler arasında ticaret, işbirliği ve gerginlik doğurabilir.

1 Doğal kaynak nedir?

- Doğada kendiliğinden bulunur.
- İnsan onu ekonomik değer üretmek için kullanır.
- Beş grup: enerji, maden, su, tarım, orman.

2 Yenilenebilir - yenilenemez

- Yenilenebilir: güneş, rüzgâr, akarsu, orman.
- Yenilenemez: petrol, doğal gaz, kömür, madenler.
- Yenilenebilir olmak sınırsız olmak demek değildir.
- Su, toprak, orman korunursa yenilenir.

3 Kaynak ve ilişkiler

- Fazla kaynak ihracata yönelir.
- Eksik kaynak ithalata yönelir.
- Tamamlayıcı kaynaklar ticaret doğurur.
- Aynı kaynağa sahip ülkeler örgütlenebilir (OPEC).

4 Gerginlik ve strateji

- Enerji, her ekonomik faaliyetin temelidir.
- Dışa bağımlı ülke kaynak çeşitlendirir.
- Sınır aşan akarsu paylaşımı gerginlik yaratabilir.

5 Kaynak ve gelişmişlik

- Kaynak tek başına gelişmişlik getirmez.
- Sermaye, teknoloji, nitelikli iş gücü belirleyicidir.
- Ham madde satmak düşük katma değer demektir.
- İşlenmiş ürün ihracatı geliri artırır.

Kaynak potansiyeli ve ilişki türleri

İlişki türü	Açıklama	Örnek durum
Ticaret	Fazla satılır, eksik alınır	Enerji zengini ülke tarım ürünü alır
Ortak yatırım	Kaynak ile teknoloji buluşur	Maden için ortak şirket kurulur
Örgütlenme	Aynı kaynağa sahip ülkeler birleşir	Petrol ihraç eden ülkeler (OPEC)
Gerginlik	Ortak kaynak paylaşılmaz	Sınır aşan akarsuda baraj sorunu

ÇÖZÜMLÜ ÖRNEKLER

**Ülkelerin Bölgesel ve Küresel Ölçekte Doğal Kaynak Potansiyeli:
adım adım 5 örnek****ÖRNEK 1**

X'te doğal gaz bol, tarım alanı ve su az; Y'de tarım ve su bol, enerji yok. En olası ilişki nedir?

- 1 X'in fazlası doğal gaz, eksiği tarım ürünüdür.
- 2 Y'nin fazlası tarım ürünü, eksiği enerjidir.
- 3 X gaz satar, Y tarım ürünü satar.

Cevap: Karşılıklı ticarete dayalı işbirliği

ÖRNEK 2

Petrol, kömür, orman ve bakırdan hangisi yenilenebilir kaynaktır?

- 1 Petrol ve kömür fosil yakıttır, milyonlarca yılda oluşur.
- 2 Bakır bir madendir, rezervi sınırlıdır.
- 3 Orman ağaçlandırmayla yeniden oluşabilir.

Cevap: Orman

ÖRNEK 3

Z'de maden bol ama işleme tesisi yok, cevher ham satılıyor. Geliri artırmanın yolu nedir?

- 1 Ham cevher düşük fiyata satılır.
- 2 İşlenen maden daha değerli hâle gelir.
- 3 Teknolojisi olan ülkeyle ortak yatırım yapılabilir.

Cevap: Madeni yurt içinde işleyip ürün ihraç etmek

ÖRNEK 4

Bir akarsu A ve B ülkelerinden geçiyor. Yukarıdaki A baraj kurarsa hangi ilişki doğabilir?

- 1 Baraj, aşağı kesime giden suyu azaltabilir.
- 2 B ülkesinin tarımı ve içme suyu etkilenir.
- 3 Anlaşma olmazsa sorun büyür.

Cevap: Paylaşım kaynaklı gerginlik

ÖRNEK 5

Petrol ihraç eden ülkeler üretim ve fiyat için bir araya geliyor. Bu hangi ilişki türüdür?

- 1 Ülkelerin ortak noktası aynı kaynaktır.
- 2 Amaç ortak hareket etmektir.
- 3 Bu durum bir örgüt çatısında olur.

Cevap: Uluslararası örgütlenme (OPEC örneği)

MİNİ TEST

Ülkelerin Bölgesel ve Küresel Ölçekte Doğal Kaynak Potansiyeli: 10 soruda kendini dene

Ad Soyad: _____

Tarih: _____

Doğru / Yanlış: _____

1. Aşağıdakilerden hangisi yenilenemez kaynaktır?

- A) Kömür
B) Güneş
C) Rüzgâr
D) Orman

2. Doğal kaynak potansiyeli neyi ifade eder?

- A) Yalnız nüfusu
B) Kaynakların miktarı, çeşitliliği ve değerini
C) Yalnız yüz ölçümünü
D) Sınır uzunluğunu

3. Enerjisi bol, tarım alanı kısıtlı bir ülke en çok neyi ithal eder?

- A) Doğal gaz
B) Petrol
C) Tarım ürünü
D) Kömür

4. Kaynak zengini ama teknolojisi sınırlı ülkenin ham madde satmasının sonucu nedir?

- A) Sanayinin büyümesi
B) Kaynağın yenilenmesi
C) İthalatın bitmesi
D) Düşük katma değer

5. Aynı kaynağa sahip ülkelerin ortak hareket etmesi hangi ilişki türüdür?

- A) Gerginlik
B) Örgütlenme
C) Göç
D) Ambargo

6. Sınır aşan akarsuya yukarı kesimde baraj kurulması neye yol açabilir?

- A) Paylaşım gerginliği
B) Teknoloji transferi
C) Turizm artışı
D) Nüfus artışı

7. Hangisi gelişmişliği belirleyen etkenlerden biri değildir?

- A) Sermaye
B) Teknoloji
C) Nitelikli iş gücü
D) Başkentin adı

8. Enerjide dışa bağımlı ülke alımlarını farklı ülkelere yayarsa buna ne denir?

- A) Ambargo
B) Ham madde ihracı
C) Kaynak çeşitlendirme
D) Örgütlenme

9. "Yenilenebilir kaynak sınırsızdır" yargısı için hangisi doğrudur?

- A) Yanlıştır, aşırı kullanım zarar verir
B) Her zaman doğrudur
C) Yalnız madenler için doğrudur
D) Yalnız petrol için doğrudur

10. Gelişmiş ülkelerin ortak özelliği hangisidir?

- A) Tarıma bağımlılık
B) İşlenmiş ürün ihracatı
C) Ham madde ihracatı
D) Düşük sermaye

Cevap anahtarı

1. **A** · Kömür milyonlarca yılda oluşur, kullanıldıkça tükenir.
3. **C** · Eksik olan kaynak ithalata yönelir.
5. **B** · Ortak kaynak etrafında birleşmek örgütlenmedir.
7. **D** · Gelişmişliği ekonomik ve beşerî etkenler belirler.
9. **A** · Aşırı avlanma ve hızlı kesim kaynağı tüketir.

2. **B** · Potansiyel; miktar, çeşitlilik ve ekonomik değeri kapsar.
4. **D** · İşlenmeden satılan ham madde az kazandırır.
6. **A** · Aşağı kesime giden su azalabilir.
8. **C** · Tek kaynağa bağlı kalmamak çeşitlendirmedir.
10. **B** · Gelişmiş ülkeler katma değeri yüksek ürün satar.

Konunun tam anlatımı ve daha fazla soru:

tahtaapp.com/blog/dersler/12-sinif-cografya-ulkelerin-bolgesel-ve-kuresel-olcekte-dogal-kaynak-potansiyeli-konu-anlatimi